Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tiende Afdeling)

6. februar 2014*

»Præjudiciel forelæggelse — regler for virksomhederne — direktiv 78/660/EØF — offentliggørelse af konsoliderede årsregnskaber for visse selskabsformer — anvendelse af bestemmelser om offentliggørelse af disse regnskaber for selskaber, der henhører under en medlemsstats lovgivning og tilhørende en koncern, hvis moderselskab henhører under en anden medlemsstats lovgivning«

I sag C-528/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Bonn (Tyskland) ved afgørelse af 12. november 2012, indgået til Domstolen den 21. november 2012, i sagen:

Mömax Logistik GmbH

mod

Bundesamt für Justiz

har

DOMSTOLEN (Tiende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, E. Juhász (refererende dommer), og dommerne A. Rosas og C. Vajda,

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. november 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Mömax Logistik GmbH ved Wirtschaftsprüfer H. Meichelbeck og Rechtsanwalt W. Krauß

— Bundesamt für Justiz ved H.-J. Friehe, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved G. Braun og K.-P. Wojcik, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 49 TEUF og artikel 57 i Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om årsregnskaberne for visse selskabsformer (EFT L 222, s. 11), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/46/EF af 14. juni 2006 (EUT L 224, s. 1, herefter »direktiv 78/660«).

2 Denne anmodning er fremsat i en tvist mellem Mömax Logistik GmbH (herefter »Mömax Logistik«) og Bundesamt für Justiz (Forbundsjustitskontoret) om pligten til at offentliggøre årsregnskaberne pr. 31. marts 2009 i den elektroniske udgave af Bundesanzeiger.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Artikel 47, stk. 1, i direktiv 78/660 bestemmer:

»Det behørigt godkendte årsregnskab og årsberetningen såvel som beretningen fra den person, der er ansvarlig for regnskabets revision, skal offentliggøres på de måder, der er i overensstemmelse med artikel 3 i [Rådets første direktiv 68/151/EØF af 9. marts 1968 om samordning af de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i traktatens artikel 58, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde (EFT 1968 I, s. 41)].

[...]«

4 Direktivets artikel 50b bestemmer:

»Medlemsstaterne sikrer, at medlemmerne af selskabets administrations-, ledelses- og tilsynsorganer er kollektivt forpligtede til at sikre, at årsregnskaberne, årsberetningen og, hvis denne fremlægges særskilt, redegørelsen for virksomhedsledelse, jf. artikel 46a, udarbejdes og offentliggøres i overensstemmelse med kravene i dette direktiv og i påkommende tilfælde i overensstemmelse med de internationale regnskabsstandarder, der er vedtaget i overensstemmelse med [Parlamentets og Rådets] forordning (EF) nr. 1606/2002 [af 19. juli 2002 om anvendelse af internationale regnskabsstandarder (EFT L 243, s. 1)]. Sådanne organer skal handle inden for de beføjelser, der er tillagt dem efter den nationale lovgivning.«

5 Nævnte direktivs artikel 57 har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne kan, medmindre andet er fastsat i [direktiv 68/151] og [Rådets andet direktiv] 77/91/EØF [af 13. december 1976 om samordning af de garantier, der kræves i medlemsstaterne af de i artikel 58, stk. 2, i traktaten nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelsen af og ændringer i dets kapital, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde (EFT 1977 L 26, s. 1)], undlade at anvende bestemmelserne i dette direktiv om indhold, revision samt offentliggørelse af årsregnskaberne, på virksomheder, som henhører under deres lovgivning, og som er

dattervirksomheder i henhold til [Rådets syvende] direktiv 83/349/EØF [af 13. juni 1983 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om konsoliderede regnskaber (EFT L 193, s. 1)], såfremt følgende betingelser er opfyldt:

a) [M]odervirksomheden henhører under lovgivningen i en medlemsstat.

b) [S]amtlige selskabsdeltagere i dattervirksomheden har erklæret sig indforstået med ovennævnte undtagelse; denne erklæring kræves for hvert regnskabsår.

c) [M]odervirksomheden har stillet sig som garant for dattervirksomhedens forpligtelser.

d) [E]rklæringerne under litra b) og c) offentliggøres af dattervirksomheden efter de bestemmelser, der i overensstemmelse med artikel 3 i direktiv [68/151] er fastsat i medlemsstatens lovgivning.

e) [D]attervirksomheden indgår i det af modervirksomheden i overensstemmelse med direktiv [83/349] udarbejdede konsoliderede regnskab.

f) [O]vennævnte undtagelse anføres i noterne til det af modervirksomheden udarbejdede konsoliderede regnskab.

g) [D]et i litra e) nævnte konsoliderede regnskab, den konsoliderede beretning og beretningen fra den person, der foretager revision af dette regnskab, offentliggøres af dattervirksomheden efter de bestemmelser, der i overensstemmelse med artikel 3 i direktiv [68/151] er fastsat i medlemsstatens lovgivning.«

Tysk ret

6 § 264, stk. 3, i Handelsgesetzbuch (herefter »HGB«) i den affattelse, som finder anvendelse i hovedsagen, har følgende ordlyd:

»Et kapitalselskab, der er dattervirksomhed af en modervirksomhed, som i henhold til § 290 er forpligtet til at udarbejde et koncernregnskab, kan undlade at anvende bestemmelserne i nærværende underafsnit og i nærværende afsnits tredje og fjerde underafsnit, såfremt

1. alle selskabsdeltagere i dattervirksomheden har godkendt undtagelsen for det pågældende regnskabsår, og beslutningen er blevet offentliggjort i henhold til § 325

2. modervirksomheden er forpligtet til at dække tab i henhold til aktielovens § 302 eller frivilligt har påtaget sig en sådan forpligtelse, og denne erklæring er blevet offentliggjort i henhold til § 325

3. dattervirksomheden indgår i koncernregnskabet i henhold til bestemmelserne i nærværende afsnit, og såfremt

4. undtagelsen for dattervirksomheden

   a) er anført i noterne til det koncernregnskab, der er udarbejdet af modervirksomheden og offentliggjort ved indlevering til redaktøren af Bundesanzeiger i henhold til § 325, og

   b) desuden for datterselskabets vedkommende er blevet meddelt i Bundesanzeiger under henvisning til nærværende bestemmelse og med angivelse af modervirksomheden.«

7 HBG's § 290, stk. 1, er affattet som følger:

»Den, der ifølge lovgivningen repræsenterer et kapitalselskab (modervirksomhed) med indenlandsk hjemsted, skal inden for de første fem måneder af koncernens regnskabsår udarbejde et koncernregnskab og en koncernberetning for koncernens foregående regnskabsår, såfremt dette selskab direkte eller indirekte kan udøve bestemmende indflydelse på en anden virksomhed (dattervirksomhed). Såfremt modervirksomheden er et kapitalselskab som omhandlet i § 325, stk. 4, første punktum, skal koncernregnskabet og koncernberetningen for koncernens foregående regnskabsår udarbejdes inden for de første fire måneder af koncernens regnskabsår.«

8 § 302, stk. 1, i Aktiengesetz (lov om aktieselskaber) af 6. september 1965 (BGBl. 1965 I, s. 1089), som ændret ved artikel 3 i lov af 20. december 2012 (BGBl. 2012 I, s. 2751), lyder som følger:

»Når der foreligger en aftale om kontrol- og overskudsoverførsel, skal den anden kontraherende part dække de årlige tab i aftalens løbetid, medmindre disse tab dækkes af andet ikke-udbetalt overskud, som er blevet henført til parten i aftalens løbetid.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 Selskabet Lutz Service GmbH (herefter »Lutz Service«) er moderselskab for Mömax Logistik, som leverer logistiske tjenesteydelser til Lutz-gruppen, hvis hovedvirksomhed er salg af møbler.

10 Ved skrivelse af 26. august 2010, indgået den 1. september 2010, meddelte Bundesamt für Justiz Mömax Logistik en frist på seks uger til at indlevere det i henhold til HGB's § 325 krævede regnskabsmateriale pr. balancedatoen 31. marts 2009 til redaktøren af den elektroniske udgave af Bundesanzeiger med henblik på offentliggørelse heraf i den elektroniske udgave af Bundesanzeiger. Ved skrivelse af 6. oktober 2010 klagede Mömax Logistik til Bundesamt für Justiz over denne afgørelse. I klagen anførte Mömax Logistik, at virksomheden gjorde brug af undtagelsen i henhold til HGB's § 264, stk. 3, da den indgik i koncernregnskabet for Lutz Service med hjemsted i Wels (Østrig).

11 Lutz Service udarbejdede et koncernregnskab for regnskabsåret fra den 1. april 2008 til den 31. marts 2009, hvori bl.a. Mömax Logistiks årsregnskab indgår. Dette koncernregnskab for Lutz Service blev offentliggjort i den elektroniske udgave af Bundesanzeiger. I bilaget til koncernregnskabet er det anført, at Mömax Logistik er undtaget fra offentliggørelsesforpligtelsen. Endvidere forpligtede Lutz Service sig over for Mömax Logistik til frivilligt at overtage tab i overensstemmelse med § 302 i Aktiengesetz af 6. september 1965. Denne erklæring blev offentliggjort. Desuden blev det meddelt i Bundesanzeiger, at Mömax Logistik gjorde brug af undtagelsesmuligheden i henhold til HGB's § 264, stk. 3, og at selskabet havde Lutz Service som moderselskab. Denne meddelelse indeholdt en henvisning til, at det konsoliderede koncernregnskab for Lutz Service var blevet offentliggjort. Mömax Logistiks ejer godkendte, at der blev gjort brug af undtagelsesmuligheden i henhold til HGB's § 264, stk. 3, for regnskabsåret fra den 1. april 2008 til den 31. marts 2009. Denne beslutning blev offentliggjort.

12 Ved afgørelse af 13. december 2010 afslog Bundesamt für Justiz Mömax Logistiks klage og pålagde sidstnævnte at betale en bøde på 2 500 EUR med den begrundelse, at Mömax Logistik ikke var undtaget fra forpligtelsen til at offentliggøre sine regnskaber i henhold til HGB's § 264, stk. 3, sammenholdt med HGB's § 290, da moderselskabet ikke havde hjemsted i Tyskland.

13 Ved skrivelse af 27. december 2010 påklagede Mömax Logistik på ny denne afgørelse til Bundesamt für Justiz. Til støtte for denne klage gjorde Mömax Logistik gældende, at den tyske lovgivers gennemførelse af artikel 57, stk. 1, i direktiv 78/660 ved HGB's § 264, stk. 3, sammenholdt med HGB's § 290, var i strid med EU-retten, herunder navnlig etableringsfriheden.

14 Bundesamt für Justiz tog ikke klagen til følge. Den anførte bl.a., at den forskellige behandling af et datterselskab med et moderselskab med hjemsted i Tyskland og et datterselskab med et moderselskab med hjemsted i en anden medlemsstat er nødvendig af tvingende almene hensyn.

15 Under disse omstændigheder har Landgericht Bonn besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er en national lovgivning, hvorefter selskaber, der henhører under den pågældende medlemsstats lovgivning, kun er undtaget fra de bestemmelser, der henvises til i artikel 57, stk. 1, i [direktiv 78/660] om indhold, revision og offentliggørelse af årsregnskabet, såfremt modervirksomheden henhører under samme medlemsstats lovgivning og har udarbejdet koncernregnskabet i henhold hertil, forenelig med etableringsfriheden (artikel 49 TEUF)?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

16 Bundesamt für Justiz og den tyske regering har anført, at spørgsmålet er hypotetisk og derfor må afvises. I denne henseende gør de gældende, at betingelserne for anvendelse af HGB's § 264, stk. 3, ikke er opfyldt i den i hovedsagen omtvistede sag, idet Mömax Logistik ikke inden for den i lovgivningen fastsatte frist har fremlagt moderselskabets erklæring om at overtage tab for det omhandlede regnskabsår for at være berettiget til undtagelsen i denne bestemmelse.

17 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at proceduren efter artikel 267 TEUF ifølge fast retspraksis er et middel til samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som giver Domstolen mulighed for at forsyne de nationale retter med de elementer vedrørende fortolkningen af EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre den for dem verserende tvist (jf. bl.a. dom af 19.12.2013, sag C-279/12, Fish Legal og Shirley, ECLI:EU:C:2013:853, præmis 29).

18 Der foreligger en formodning for, at de spørgsmål om en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret har stillet på det retlige og faktiske grundlag, som den har fastlagt inden for sit ansvarsområde, og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve, er relevante. Domstolen kan kun afslå at tage stilling til en anmodning om præjudiciel afgørelse fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en saglig korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål (jf. bl.a. dommen i sagen Fish Legal og Shirley, præmis 30).

19 Som det fremgår af denne doms præmis 12, har den forelæggende ret i den foreliggende sag anført, at det var den omstændighed, at Mömax Logistiks moderselskab ikke havde hjemsted på tysk område, der fik Bundesamt für Justiz til at afslå Mömax Logistiks klage med henblik på at påberåbe sig at være undtaget fra forpligtelsen til offentliggørelse af årsregnskaberne som fastsat i national lovgivning. Nævnte ret har desuden anført, at den bøde, som er blevet pålagt Mömax Logistik, skal annulleres, hvis bestemmelserne i national ret i den foreliggende sag strider mod EU-retten.

20 På denne baggrund skal anmodningen om præjudiciel afgørelse antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

21 Det fremgår af artikel 50b i direktiv 78/660, at medlemmerne af selskabets administrations-, ledelses- og tilsynsorganer skal sikre, at årsregnskaberne, årsberetningen og redegørelsen for virksomhedsledelse udarbejdes og offentliggøres i overensstemmelse med kravene i dette direktiv og i påkommende tilfælde i overensstemmelse med de internationale regnskabsstandarder, der er vedtaget i overensstemmelse med forordning nr. 1606/2002.

22 Nævnte direktivs artikel 47 bestemmer, at »[d]et behørigt godkendte årsregnskab og årsberetningen såvel som beretningen fra den person, der er ansvarlig for regnskabets revision, skal offentliggøres på de måder, der i overensstemmelse med artikel 3 i direktiv [68/151] fastsættes i hver medlemsstats lovgivning«. Dette sidstnævnte direktiv er ophævet og erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/101/EF af 16. september 2009 om samordning af de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i traktatens artikel 48, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde (EUT L 258, s. 11).

23 I henhold til artikel 57 i direktiv 78/660 kan medlemsstaterne undlade at anvende bestemmelserne i dette direktiv om indhold, revision samt offentliggørelse af årsregnskaberne, på virksomheder, som henhører under deres lovgivning, og som er dattervirksomheder i henhold til direktiv 83/349, såfremt betingelserne i denne artikel 57, litra a)-g), er opfyldt. I nævnte artikel 57, litra a), findes betingelsen om, at modervirksomheden skal henhøre under lovgivningen i en medlemsstat.

24 Det er ubestridt, at Forbundsrepublikken Tyskland har udnyttet muligheden i dette direktivs artikel 57. Det fremgår imidlertid af ordlyden af HGB's § 264, stk. 3, og § 290, stk. 1, at undtagelsen er forbeholdt den gruppe af virksomheder, hvor ikke alene dattervirksomheden, men også modervirksomheden har hjemsted på tysk område.

25 Ved at anvende udtrykket »lovgivningen i en medlemsstat« anfører artikel 57, litra a), i direktiv 78/660 således utvetydigt, at modervirksomheden med henblik på anvendelsen af undtagelse i denne artikel kan henhøre under lovgivningen i enhver medlemsstat i Den Europæiske Union og ikke kun den, som dattervirksomheden, der ønsker at være berettiget til denne undtagelse, henhører under.

26 Denne fortolkning af nævnte udtryk bekræftes af den omstændighed, at indledningen til artikel 57 i direktiv 78/660 til forskel fra teksten om modervirksomheden anfører, at medlemsstaterne kan undtage de dattervirksomheder, som henhører under »deres lovgivning«.

27 Når en medlemsstat har valgt denne undtagelse, kan den desuden ikke i de betingelser, der gælder for anvendelse af nævnte undtagelse, indføre en forskellig behandling af modervirksomheder med hjemsted i denne medlemsstat og af modervirksomheder med hjemsted i en anden medlemsstat.

28 De i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelser, der begrænser undtagelsen fra offentliggørelse af årsregnskaberne til alene at gælde de dattervirksomheder, hvis modervirksomhed har hjemsted i samme medlemsstat som disse, er derfor i strid med ordlyden af artikel 57, litra a), i direktiv 78/660.

29 På baggrund af det ovenstående er det ufornødent at tage stilling til, om de i hovedsagen omhandlede nationale bestemmelser er i strid med etableringsfriheden i artikel 49 TEUF (jf. i denne retning dom af 13.7.2000, sag C-456/98, Centrosteel, Sml. I, s. 6007, præmis 18).

30 Spørgsmålet skal derfor besvares med, at artikel 57 i direktiv 78/660 skal fortolkes således, at den er til hinder for lovgivningen i en medlemsstat, som kun undtager en dattervirksomhed, som henhører under lovgivningen i denne medlemsstat, fra bestemmelserne i dette direktiv om indhold, revision samt offentliggørelse af årsregnskaberne, hvis modervirksomheden også henhører under lovgivningen i nævnte stat.

Sagens omkostninger

31 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tiende Afdeling) for ret:

Artikel 57 i Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om årsregnskaberne for visse selskabsformer, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/46/EF af 14. juni 2006, skal fortolkes således, at den er til hinder for lovgivningen i en medlemsstat, som kun undtager en dattervirksomhed, som henhører under lovgivningen i denne medlemsstat, fra bestemmelserne i nævnte direktiv om indhold, revision samt offentliggørelse af årsregnskaberne, hvis modervirksomheden også henhører under lovgivningen i nævnte stat.

Underskrifter